

MLADOST

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca. Celoletna naročnina znaša 2 K, posamezne številke po 10 vin.
□ □ □ □ □
Uredništvo: Fr. Tersegla, Ljubljana (Katol. tiskarna).
□ □ □ □ □
Upravišтво: Lud. Tomažič, Ljubljana (Katol. tiskarna).

Št. 16.

V Ljubljani, dne 31. avgusta 1912.

Letnik V.

Prilagamo položnice in prosimo, da se istih poslužijo vsi fisti naročniki, kateri še niso poravnali naročnine za tekoče leto. Vsak naj stori svojo dolžnost!

Uprava.

Naša misel med istrskimi Hrvati.

Znano je, da je naš Orel dal povod, da se je osnovala češka in hrvaška katoliška telovadska organizacija. Naša misel pa je zbudila tudi brate Hrvate v bližnji Istri. Ker je katoliška mladeniška organizacija v Istri za nas večje važnosti kakor katerakoli druga slovanska organizacija katoliške mladine, hočemo danes o njej obširneje govoriti.

Istra je za Slovence vsestransko važna. Istra nas z ostalimi Hrvati veže, njeno hrvaško ljudstvo nam je najbližje, z Istrani se najboljše razumemo, gospodarski pomen tega polotoka je i za nas Slovence zelo velik in bo vedno večji, v srednjem veku je velik del Istre dolgo časa spadal pod kranjsko vojvodino, sploh je med nami in istrsko deželico tako veliko skupnih vezi kakor med nobeno drugo hrvaško pokrajino. Hrvaški Istrani, zlasti oni, ki najbolj meje na slovenske Istrane na severu in pa oni, ki v sredini Istre stanujejo, so nam Slovencem tudi po mišljenju in natori sorodni. Celo naš jezik razumejo Istrani najbolj med vsemi Hrvati. Nikjer na slovanskem jugu se ne boš tako zelo počutil med brati kakor v Istri. Med hrvaškimi Istrani deluje od starodavnih časov do današnjega dne veliko slovenskih duhovnikov, Slovenci tudi od nekdanj radi v Istro hodijo in jo med vsemi hrvaškimi deželami najbolj poznajo. Tudi sicer služi v Istri precej slovenske inteligence.

Drugo, kar bi radi poudarjali, je, da je Istra lepa deželica, celo izredno lepa. Njen južni značaj jo mora omiliti vsakemu, kdor ima sploh zmisla za naravo. Sama brda z malimi dolinicami, preprežena z vinogradi; gosto sledi trta za trto, oljki gaji, hrastovje, na zemlji pa rasto močno dišeča zelišča, po njih velike čede ovac in dolgoroge istrske govedi. Podnebje milo, ljudstvo s svojimi starodavnimi patriarhalnimi običaji silno zanimivo. Opazuj to ljudstvo v cerkvi, kjer ljubi dolge obrede, veliko sveč in kadila, na domu, kjer je vse še tako eno-

stavno, na polju in paši, kjer poje deček tište tožne hrvaške pesmi ali piska na meh, na shodih, kjer se ti odkrije in se priklanja vsakokrat, kedar se imenuje ime Božje, celo od strani posvetnega govornika, v pogovoru, v katerem se ti odkrije zanimiv značaj tega naroda — povsod najdeš kaj novega in posebnega. Predvsem je to ljudstvo globoko verno, svoji duhovščini udano, vztrajno, se trdno drži svojih starodavnih običajev in je sila gostoljubno.

Napake istrskega ljudstva so tudi velike. Največja nesreča ljudstva je pijača. Boj proti alkoholizmu je eden prvih pogojev, da se ta dežela dvigne. Dolgoletno italijansko gospodstvo je vzrok, da je dežela tudi gospodarsko zelo zaostala, da je ljudska izobrazba na nizki stopinji in da je treba premagati velike ovire, ako se hoče kaj koristnega vpeljati. »V eno uho notri, iz drugega vun!« to marsikje velja tudi o istrskem kmetu. Ker ni do zadnjih časov bilo nobene izobraževalne organizacije razun par čitalnic, te pa le v večjih mestih, so se vršile do nedavno skoro vse prireditve v znamenju vina in plesa in so bili pretepi dejanja maščevalnosti, prepira in sovraštva, po mnogih krajih tudi tatvina, na dnevnem redu. V narodnih bojih z Italijani se je pač dvignila narodna samozavest in v zadnjih letih se je po prizadevanju dolgoletnega voditelja istrskega narodnega gibanja dr. Laginje ter duhovščine in vplivu slovenske gospodarske organizacije ustanovilo cvetoče zadružništvo, sicer pa je ostalo vse precej pri starem.

Kar se začne živahno gibanje med istrsko katoliško mladino. Če se ne motimo, se je ustanovilo istrsko hrvaško akademsko društvo »Dobrila« pred dvema leti in je štelokrat takrat komej toliko članov, da se je odbor sestavil. Kmalu pa se »Domagoj« tako okrepi da šteje danes do 20 pogumnih in idealnih fantov.

Izpočetka seveda niso jasno vedeli, kako naj začne ljudstvo organizirati. Kmalu pa so spoznali, da je treba začeti med mladino. Fantje so brali »Mladost« in »Slovenca« in so se navduševali ob uspehih našega Orla. Pa so zamislili hrvatsko istrsko katoliško mladeniško organizacijo. Prvo mla-

deniško društvo je bilo šele pred enim letom ustanovljeno. Delali so tako tiho, da širša javnost ni prav nič vedela, kako ta stvar napreduje in se je li sploh kaj obnesla.

Kaj čuda, da sem sklenil podati se preteklo nedeljo na prvi tabor hrvaških istrskih katoliških mladeniških društev v Beram, o katerem je dobil »Slovenec« kratko oznanilo. Mislil sem, da pride skupaj kvečjemu kakih 100 fantov, na ljudstvo pa sploh nisem računal. Pa so me pošteno iznenadili. Kako je bilo v Beramu, to Orli že iz »Slovenca« veste. Kmečke organizirane mladine se je zbralo 300, ljudstva pa 1000, rajši več. Istrskih mladeniških društev je danes po preteku 1 samega leta 15. Na čelu vsakega društva je bila zastava, za njo so fantje korakali čisto po vojaško, komandirali so pa akademiki: »Stopom stopaj!« Če se pomisli, kako je bila še pred malo časa ta mladina malo zavedna, kako različnim razvadam udana, če se pomisli, koliko je med njo še takih, ki ne znajo pisati ne brati, bo s spoštovanjem rekel: Klobuk doli pred istrskimi katoliškimi akademiki, ki so v dvanajstih mesecih nekaj takega ustvarili, medtem ko istrski liberalni študent samo kroka in lenobo pase! Takega skupnega sodelovanja in ljubezni kakor med izobraženo katoliško dijaško mladino in priprostim kmečkimi fanti kakor v Istri nisem nikjer drugod videl. Na taboru samem pa se je pokazalo, kako je ta mladina že zavedna in razumna. Tu posebič omenjam še to, da se ta prireditelj ni vršila v znamenju alkohola, da oštr ni imel od nje nobenega profita in da so zborovalci pred nočjo že vsi odšli, ne da bi prišlo do najmanjše nerodnosti. Pa tudi pri dramatični predstavi so istrski kmečki mladeniči nastopili, kar pomeni za Istro naravnost velikanski napredek. Izrekel bi samo to željo, naj bi se vpeljala pri istrskih katoliških mladeniških društvi morebiti narodna noša, ki bi se s tem obvarovala pogina, saj je je škoda. Kako lepo bi bilo, če bi prišla na prihodnji slovenski katoliški shod istrska mladina v svoji noši!

Drugo, kar je treba omeniti, je, kako je vneto za kulturni in gospodarski napredek istrskega ljudstva istrska hrvaška duhovščina. Brez njenega sodelovanja bi katoliška mladeniška organizacija ne bila postala to, kar je, ali bi sploh ne bila uspela. Pa ne samo mladi gospodje, tudi starejši so z vsem srcem pri mladeniški organizaciji in jo vsestransko podpirajo. Ko smo to opazovali, nam je nehote prišel na misel slovenski del Istre, tržaška in koprška okolica ter najsevernejši del dežele, koder prebivajo Slovenci. Glede katoliške organizacije je danes hrvaška Istra daleč pred slovensko,

kjer vlada liberalni duh »Edinosti«. Ali se tu res ne da nič napraviti? Saj smo imeli tu že več društev, od katerih pa danes večina žalibog spi. Če se ne da s starimi ljudmi nič narediti, bi se gotovo mogla organizirati mladina. Je pač že skrajni čas za to. Mladina v Trstu se začneja organizirati v popolnoma svobodomiselnem duhu, v takozvani »narodnosocialni zvezi«. Ali moremo to mirno gledati? Vzemite si zgled nad Hrvatji, premagajte tisti strah pred edinjastvom in organizirajte ljudstvo, preden bo prepozno!

Še nekaj drugega zanimivega smo v hrvaški Istri opazili. Zavednost ljudstva je največja, kjer bero »Slovenca«. V neko vas prihaja n. pr. en »Slovenec«, katerega bero vsi hrvaški mladeniči, oziroma ga jim eden bere naprej. Tista družina, ki ima »Slovenca« naročenega — so sami Hrvatje — je najbolj probujena in šteje same navdušene člane, od katerih eden, kmet in vrl gospodar, nastopa že javno kot izboren govornik. Lep nauk, kako moramo gledati na to, da našega »Slovenca« razširimo tudi na jug med brate Hrvate.

Končno je treba naglašati, koliko vrlh hrvaških učiteljev in učiteljic sodeluje pri katoliški mladinski organizaciji v Istri. Čudil sem se visoki izobrazbi teh učiteljev in učiteljic ter zlasti njihovemu zmislu za gospodarske stvari. Srečen narod, ki ima dosti takih učiteljev!

Naši Zvezi Orlov pa priporočamo, da se zanima za istrsko hrvaško mladeniško organizacijo in jo po svojih močeh podpira ter vzdržuje z njo potrebni stik. To bo v največjo korist za našo organizacijo samo. Kdor ima kaj časa, naj kdaj stopi v Istro, bo sprejet z odprtimi rokami! Člane istrskih hrvaških katoliških mladeniških društev štejemo lahko med svoje najboljše brate. Na skupno delo, da katoliška misel objame ves jug!

Javna telovadba Podzveze Orlov za Kranjsko na Vrhniki.

II.

Kakor smo rekli zadnjič, novega nismo videli posebno veliko pri javni telovadbi na Vrhniki. Tudi to je vprašanje, če je bilo tisto, kar smo videli, brez hib izvajano. Dvomimo. Moralo pa bi biti!

Kje tiči vzrok, da ni bilo?

Starejših, že izkušenih telovadcev je v naših vrstah malo. Zakaj? Zato, ker nam jih pobere preseljevanje in vojaščina. Med člani nasprotne telovadske organizacije, ki se rekrutira večinoma iz mest, Ljubljane, Trsta, Celja, Maribora itd., je več stalnih elementov, ki se ne preseljujejo kakor med nami, ki imamo po ogromni večini kmetijske male obrtniške in delavske fante. Je dobro

in veselo znamenje za našo organizacijo, da se vedno spopolnjujejo vrste z mlajšimi močmi, toda vse te mlajše moči še niso za javne nastope.

In tu pridemo do točke, ki je posebno važna. Vaditeljski zbori! Kakor potrebuje Z. O. preureditve in spopolnitve svojega vaditeljskega zbora, tako potrebujejo iste tudi vaditeljski zbori posameznih odsekov. Ne zanemariti tega! Ne nadcenjevati odbora nad vaditeljskim zborom! Oba sta enako važna, ako le eden ne izpolnjuje svoje naloge, se ne izpolnjuje naloga odsekov. Ako dela samo eden, je delo odseka polovičarsko.

Na Vrhnikih smo doživeli presenečenje, da je nastopilo navzlic mnogobrojni udeležbi mnogo manj telovadcev, kot je bilo naznanjenih. Zakaj to? Zato, ker niso vaditeljski zbori, oziroma načelniki, izpolnili svoje naloge. Naj se to nikdar več ne ponovi! Koliko telovadcev načelnik naznani, toliko jih ima postaviti tudi na telovadišče. To naj bo načelo! Naznani naj samo preizkušene in zanesljive.

Ni naš namen, da bi se spuščali v podrobnosti telovadbe same in grajali posamezne hibe. Vendar hočemo opozoriti na dvoje: kritje in pa korakanje. Telovadci! To so vendar predpogoji vsakega lepega nastopa in tu vas čaka še mnogo dela. Kako mučno je videti množico, ki slabo koraka v vrstah, vijočih se kot kača. Kako mučno je gledati posameznika, ki stopa v vrsti kot bi se sprehajali.

Reči pa moramo, da so se proste vaje izvajale po slabem rajalnem pohodu nepričakovano eksaktno. Uvodna telovadba pa je pokazala, koliko sile, gibčnosti in izvežbanosti je v teh mladih telesih. Želeli bi le, da bi se na večjih orodjih telovadilo.

Končno še eno: moreška!

V Kamniku pred dvema letoma je bila nekaj novega in kmalu se je udomačila skoro pri vsakem odseku, videli smo jo od tedaj pri vsakem javnem nastopu. Zato se nam zdi za tak velik nastop nepotrebna, prenavadna. Naj jo nadomesti kmalu kaj novega.

Ker spada tudi obhod med delo telovadcev, zato omenimo, da se nam po jutranjem obhodu po trgu niso dopadle prevelike razdalje med četami. Ureditve telovadcev je bila pa izvrstna.

„Mladost“.

Se danes niso vsi Orli na „Mladost“ naročeni, kakor bi morali biti. Kdor pa nima in redno ne bere „Mladosti“, ta je suha veja na našem drevesu. Zato agitirajte, da vsak Orel „Mladost“ naroči in jo tudi pridno proučuje. „Mladost“ ohranja pravega duha in neti navdušenost v naših vrstah.

Stane na leto 2 K.

Orli v tujini.

(Piše Orel iz Nemčije.)

(Konec.)

Za mladega rokodelca, ki hoče tudi v svetu ostati zvest svojim nazorom, je neobhodno potrebno, da pristopi v tujini k društvu katoliških rokodelskih pomočnikov. Mlad fant, naj ima še tako odločno voljo, ako nima zaslombe v tujini, si ne more pomagati. Druščino mora vsak imeti. Nekaj mora imeti, kjer se ob prostem času razvedri. Kako tesno je pri srcu fantu, ko domačo vas ostavlja, ko se s svojimi poslavlja, kakor pravi pesem. Kako dobro mu de prijazna beseda, ki jo sliši na tujem. To vedo tudi nasprotniki, in zato skušajo s prijaznostjo fanta takoj zvabiti v svoje mreže. Tudi socialni demokratje ne bi imeli toliko somišljenikov, ako ne bi delali in porabili vsake prilike, da si najdejo privržencev! Fant, ki ne ve, kje naj išče drugo družbo, je vesel, hvaležen svojim novim prijateljem, kmalu se uživi v novo družbo in je hujši kot drugi, ker se hoče izkazati hvaležnega. Tako je v par tednih uničeno delo starišev in vzgojiteljev! Da bi se kedaj obrnil, je zastonj, nekaj fraz se hitro nauči in če pozneje zve za pošteno društvo, se ga bo bolj ogibal kot največjega sovražnika. Pred par tedni sem prišel skupaj s takim slovenskim pomočnikom. Njegov brat je duhovnik in mati je zelo pobožna, kot je pravil. Tudi fant je imel dobro vzgojo in se je, ko je delal na Kranjskem, držal naših katoliških izobraževalnih društev. Danes pa je hujši kot rojen socialni demokrat. Z velikim veseljem mi je razlagal, da je zadnjič, ko je bil doma, brata duhovnika ošteval in mater zmerjal, ker ljudi »slepita«. — Dobil sem zadnjič tudi nekega Hrvata, ki je pri nekem tukajšnjem jugoslovanskem društvu. Pravil mi je, da so tam Srbi in Hrvati. Imajo tamburaški zbor in druge zabave. Pozneje pa mi je ves žalosten pravil, da je mislil iti letos v Ameriko, a je pred tednom 400 mark zaigral na kartah. Vprašal sem ga, kam hodi igrati in povedal mi je, da v društvu igrajo, ampak, je rekel, odslej ne bom nič več igral. Oprijel sem se te prilike in ga opozoril, naj pristopi raje v katoliško rokodelsko društvo. Ali tega ne, »črn« pa ne bom nikoli, je dejal. Kaj hočeš s takim revežem?

Bolj kakor kedaj poprej sem se prepričal tukaj, kako velikanskega pomena so Adolf Kolpingova društva rok. pomočnikov. Ko sem na kolodvoru v Solnogradu iskal v črni društveni knjižici, kje ima društvo svoje prostore, prišel je k meni mlad krojač, ki se je pripeljal ravno iz Inomosta. Bil je Nemec ali kmalu sva bila prijatelja, ker tudi on je imel tako potno knjižico in me je spoznal po njej. — V društvenem domu na Franc Jožefovi cesti sva dobila okrepčilo in

snažno prenočišče. Tudi delo bi bila lahko takoj dobila, ker vodi društvo tudi nekako posredovalnico za delo. Veliko poštenih mojstrov se obrne na to društvo, kadar rabi delavcev, ker ve, da tu dobi poštene pomočnike. Toda moj novi znanec je bil namenjen na Dunaj, jaz pa v Monakovo. Prišel sem na večer. Centralna rokodelska hiša stoji blizu glavnega kolodvora in sem jo lahko našel. To so tri hiše skupaj; mislim da zato, ker se je društvo od časa do časa izpopolnjevalo in so polagoma morali prizidovati, da so ustregli zahtevam razvoja. Na zunaj ni videti nič posebnega, ali ko stopiš v veliko dvorano z obednico, zdi se ti kakor mravljišče; ob večerih je tu na stolne pomočnikov. Prišel sem v posebno sobo za tujce, kjer jih je že čakalo do 30, ki so isti dan prišli v Monakovo. Prišel je hišnik in izvršil potrebne zapiske, potem pa dal vsakemu nekaj znamk, s katerimi smo dobili tri dni prenočišče in hrano brezplačno. Šel sem v obednico, kjer je bilo kot na sejmu. Eden je prodajal na enem koncu razne jestvine, drugi točil pivo, tretji je imel pred seboj cele kupe najnovejših časopisov in revij itd., vmes pa so se šalili pomočniki in se po domače razgovarjali. Takoj sem dobil vtis, da je tu gostoljubna hiša, kjer se tudi tujec čuti domačega. Vprašal sem enega, če je med stoterimi kak Slovenec, toda on ni vedel, kakšen človek je to »Slovenec«, zato me je vprašal, če mogoče mislim kakega Avstrijca. Ko sem potrdil, mi je pokazal eno veliko mizo, češ: Tukaj so Avstrijci. Šel sem k njej in se predstavil — res, bili so Avstrijci ali nobenega Slovana ni bilo med njimi. Pozneje sem še večkrat videl, kako malo smo po svetu znani. Že večkrat je namreč nanesla prilika, da sem v družbi povedal, da sem Slovenec, ali nobeden še ni o tem nič slišal. Edino Mažare poznajo tu, to pa zato, ker jih je tudi v društvu kakih 10 in imajo tudi svoj dnevnik od društva.

Ali nismo tega sami veliko krivi? Veliko Slovencev pride sem, a če zna malo nemščine, pa se potuhne. Pošten fant se ne bo nikoli in nikjer sramoval svojega naroda, četudi je ta narod majhen!

Pred enim letom sta se poslovila od grškega Orla brata Ludvik in Blaž. Do danes sta obhodila skoro že vsa mesta v Nemčiji, a sta še zmirom kot sta bila. Takole mi piše Blaž te dni iz Berlina: »Po dolgem času potovanja po raznih mestih, sem prišel pred kratkim v Berlin, kjer sem našel svojega zvestega prijatelja Ludovika, od katerega sem se v Monakovem moral ločiti. Šel sem skozi najlepše kraje po Nemčiji, videl bogastvo in razkošnost. Ali spomin mi je često uhal v našo domovino, ki je sicer revna, ali od Boga bogato obdarjena s krasotami. Velikokrat sem vzdihnil s pesnikom: »O zemlja sveta, domovina — Naj krasna v blešku je tujina, naj omamljiv lepote njen je

čar, kot tebe, ljubil je ne bom nikdar!« — Potoval sem skozi Regensburg in druga mesta v Draždane in sem povsodi našel v kat. rok. društvu prijazno streho. Ko bi tega ne bilo, Bog zna, kako bi se mi godilo. Zelo mi je bilo dolg čas po slovenskih časopisih, ker jih vsled nestalnosti nisem mogel naročiti. Sedaj pa že zopet dobivam »Slov. Gospodarja« in »Stražo«, pa tudi »Mladost« si zopet naročim. Tebe pa prosim, pošlji mi zopet »Slovenca«. Četudi sem v tujini, hočem vendar zasledovati domače dogodke, da bom natančno poznal domače razmere, kadar pridem domov.«

In prijatelj Ludvik piše: »Dobro — eno leto je že skoraj, odkar smo se ločili v Gradcu, ali v srcu hranim še zmerom pošteno fantovsko besedo, ki smo si jo dali ob slovesu, namreč, da se bomo tudi v tujini krepko držali. Prišle so nad me že težke ure. Delal sem med samimi socialnimi demokrati in so mi grozili, ako ne pristopim k njim. Res, včasih mi je bilo obupati! Ali vstrajal sem in Bog mi je dal zmirom srečo. Med tem, ko so drugi zaman iskali dela, sem jaz zmirom delal. V krščanski strokovni organizaciji in pa v kat. rok. društvih so mi šli na roko, preskrbeli so mi tam delo in pošteno družino. Bil sem delj časa v Kolinu in od tam sem mislil iti v Belgijo, a srce me je vleklo v Berlin, kjer sva prišla skupaj z Blažem. V Kolinu sem našel v rok. društvu dva slovenska Orla, ki sta imela naročene naše časopise. Fest fanta sta, to moram reči. Iz Kolina sem šel skozi Westfalsko in našel tam v nekaterih mestih več slov. rudarjev. Ali Bog nas varuj takih ljudi! Izgubili so vero in ljubezen do našega naroda; danes se sramujejo, da so Slovenci. Po teh krajih so v večini protestanti, tako, da ti poleg vseh drugih še ti mešajo pamet. Ako bi človek ne bil podkovan, bi se težko obdržal. V Berlinu ima kat. rok. društvo veliko hišo, kjer stanuje čez 200 pomočnikov. Ali za mizarje je v tem morju hiš slabo. Med mojstri in delavci obstoji namreč pogodba, po kateri je veljavna samo ena delavska posredovalnica. Tam pa delavce zapisujejo po tekoči številki. Ker je pa zmiraj do 4000 mizarjev brez dela, treba je najmanj sedem do osem tednov čakati, predno se pride tu na vrsto. Nazadnje pa ti še dajo kakega mojstra, pri katerem ne moreš delj delati kot en dan in ne kaže ti drugega kot da čakaš zopet osem tednov, da bo prišla vrsta nate, ko boš zopet drugje poskusil. Jaz, ko sem to videl, sem jo mislil kar pobrisati; ali srečo sem imel, da sem dobil na svojo pest še dosti čedno delo. To je poseben slučaj, ki se malokomu primeri, ker je delavstvo trdno organizirano. In kar me posebno veseli je, da nisem predaleč od društvene hiše, tako, da se lahko udeležujem društvenega življenja. Štirje Slovenci smo skupaj in drug drugemu dajemo korajžo. Ostali bo-

mo Slovenci in poštene fantje, če gre vse v »franžel«

Človeka veseli, kadar dobi tako pismo. **Saj je to najlepši dokaz, da slovenski Orel dosega uspehe, ki so mnogo večji kot kake zmage za prvenstvo.**

Tu v Nemčiji delujejo v zmislu slovenskega Orla katol. rok. društva. So tudi druga mladeniška društva po deželi, o katerih ustroju se še nisem informiral. A to vem, da so središče kršč. soc. gibanja po mestih rokodelske hiše. Tu se zelo strogo gleda na to, da je vsak rokodelce organiziran pri krščanski skupini in da tudi drugače odločno nastopa za pošteno stvar. Zato pa so tudi člani zavedni!

Ob ponedeljkih je posebno živahno v društvenih prostorih. Pri eni mizi se vplačuje mesečina, pri drugi se vpisujejo novi člani, tretji vodi društveno bolniško blagajno, četrti pregleduje in zaznamuje društvene knjižice, peti deli Kolpingov list, šesti zapisuje tujce itd. Vsak odbornik ima svoje delo. Ta dan je namreč zborovanje in pridejo vsi člani skupaj. Med pomočniki se šali profesor Winkler; za vsakega ima prijazno besedo — pomočniki ga ljubijo kot očeta. Točno ob osmi uri se prične predavanje. Najprej se zapoje Kolpingova himna; po velikanski dvorani ti zadoni iz tisoč grl ta že vsem znana, a vedno navdušujoča pesem, potem navadno zaigra društvena godba par komadov, nato pa predsednik odgovarja na razna vprašanja, ki so se nabrala med tednom v »omarici za vprašanja«. Predavanje ki sledi, je navadno zelo zanimivo. Predavajo najboljši govorniki o soc. vprašanju, važnosti katol. tiska in kar je najbolj času primernega. Zanima me pozornost, s katero sledijo pomočniki govorniku. Priprosti fantje, raznih narodnosti in stanov, so tu v prijateljski družini, vse družijo krščanska zavest, pred katero padejo vsi drugi oziri. Navdušeni gredo zopet drugi dan na delo, v boj za krščansko misel.

To je gotovo moč, sila, ki se ne da podcenjevati. Fantje, ki se šolajo v takih društvih, ne bojo nikoli paradirali rdečim revolucionarjem. In če se je povodom zadnjih volitev v pruski državni zbor govorilo, da moč »Centra« peša, mora, kdor vidi napredujoče delo med kršč. rokodelci, priznati, da dokler bodo krščanske stranke polagale važnost vzgoji obrtnega naraščaja, toliko časa se jim ni treba bati porazov. Zato pa je prav rekel zadnjič dr. Krek: V rokodelska društva!

Meni se zdi, da se v naši domovini premalo važnosti polaga na to stran. Vsako društvo, starši, duhovniki naj bi opozarjali mlade rokodelce, ki gredo v mesta, naj pred vsem pristopijo h katol. rok. društvom. V vsakem večjem kraju naj bi se osnovalo, kjer še ni. Saj ni potreba, da bi moglo biti

sto rokodelcev skupaj — v Nemčiji života-rijo nekatera, v katerih je samo par fantov. Glavno je, da kadar gre fant v tujino — gre skoro gotovo prejalislej vsak rokodelce — da dobi tam pošteno družino. Pametno bi bilo, ko bi v večjih krajih bili Orli odseki teh društev, kot je to na Vrhniki. Na ta način bi se gotovo več rokodelcev vrnilo domov ne samo »kunštnih«, ampak tudi poštenih, ki bi bili dobra opora krščanski stranki.

To je edina pot, po kateri more hoditi pošten fant, ko gre v svet. Ni mu potreba potem čakati na milost rdečih sodrugov. Ima tudi najlepšo priložnost potovati, ker dobi povsod primerno podporo. Tem potom mu je tudi edino mogoče si kaj prihraniti.

Seveda, kljub temu pride še sempatje kaka sitnost. A kdor premaga prvi napad, si bo pozneje že lažje pomagal. Tudi jaz delam v delavnici, kjer imajo rdečkarji večino. Ko sem jim pa takoj prvi dan povedal, kako stvar stoji, so mi dali mir. Samo eden starejši z velikanskim trebuhom me je še vedno nadlegoval. Premišljal sem na vse strani in slednjič sklenil ga z lepa potolažiti. Na dan sv. Jakoba, ko je bil njegov god in je bil mojster popoldne z doma, dal sem vajencu nekaj drobiža in mu naročil, naj prinese en liter piva, eno redkev in soli. Napisal sem potem, po nemški, na deščico, da mu to darujem za god, da ne bo tako neslan ter mu vse skupaj izročil. Uspeh je bil naravnost čudovit! Najmanj dvakrat tako vesel je bil, kot bi bil prisegal na njegov evangelij. Odslej mi ne da samo miru, ampak me je celo za zgled postavil, češ: »Kranjci so pa vendarle tiči, četudi so črni.«

Res, boj je povsod, kdo ga nima! Ali še enkrat rečem: **Slovenski Orel ostane tudi v tujini zvest svojim nazorom**, ker ni je sile, ki bi ga premaknila, ako sam noče! Fantje, vžgimo v srcih vajencev ogenj navdušenja za našo stvar, dokler so ti še doma. Potem se ne bo treba staršem solziti za izgubljenimi sinovi, kajti oni bodo s poštenim, značajnim življenjem v svetu kazali tujcu, kakšni fantje rastejo v naši domovini!

Cilji slovenskega Orla.

Govoril na ljudskem taboru v Vel. Laščah
18. avgusta g. kaplan J. Hafner.

Zbrali smo se v enem najlepših krajev prijazne Dolenjske, da se poveselimo nad lepimi uspehi naših fantov, da si ogledamo njihovo delo, da se ob ognju njihovega navdušenja ogrejemo tudi mi. Veselimo se, ko vidimo toliko mladeničev zbranih pod zastavo križa, v kroju orlovskem. Toda medtem ko naše oko počiva na teh prijaznih vrstah, medtem ko se naše srce raduje nad to mladino, naj se naš duh dvigne visoko

gori proti sinjemu nebu, naj zre pod seboj celo našo slovensko domovino, naj opazuje tisoče slovenskih mladeničev: od kod in kam korakajo?

Daleč za njimi v daljavi vidim obzorje zastrto s težkimi, krvavimi oblaki. Votlo gromenje se sliši od tam in strah in žalost mi napolni srce. Zakaj v spomin mi stopajo časi, ko je velik del slovenske mladine svoje moči, svoje talente, svoj um in svoj prosti čas tratil na škodo sebi, na škodo svojim in celemu narodu v sramoto s popivanjem, s ponočevanjem, s pretepanjem. Spomnim se časov, ko je bila naša mladina v velikem številu vse kaj drugega kot ponos in dika slovenskega ljudstva, ko so bila nje pota skrivna, kriva, nje cilji malovredni. Slišim tarnanje skrbnih očetov, jok žalostnih mater nad neubogljivimi, razbrzdanimi sinovi. Toda — ko pogledam za našimi tisoči, vidim, da so že daleč proč od tega temnega obzorja, da so na solnčni, ravni poti proti jasnemu poldnevu, vidim, da so cilji naše mladine višji ko kdaj prej, da so lepši — in naenkrat so pozabljeni žalostni dnevi preteklosti. Zakaj manj je ponočevanja, ponehalo je surovo pretepanje, prešli so divji plesi in neizmerno popivanje. Naši mladini so se odprle oči, zasijali so ji lepši cilji, odprla se je našim fantom lepša pot — in tisoči, ki so nekdanj obetali naši domovini pogin, so postali danes nje kras, njen ponos, so postali njen up. Tisoči mladine, zbrani v naših katoliških društvih, predvsem pa fantje, ki jih diči kroj orlovski, pomenijo danes zarjo boljše, srečnejše, lepše bodočnosti.

Da je temu res tako, da to niso le go-ljufive sanje, za to nam jamči naš Orel, njegov namen, njegovi vzori, njegovo delo. Zakaj če se vprašamo, kaj je Orlu namen, kaj nameravajo čete, ki se družijo pod zastavo Orla, nam daje »Zlata knjiga Orlov« odgovor, ki nas mora napolniti z veseljem, ki mora vzbuditi v srcu vsakogar, ki mu je mar usoda naše mile slovenske domovine, up veselejše, srečnejše bodočnosti našega naroda. Kajti namen Orlu je: vso slovensko mladino, ki krščansko misli in po krščansko hoče tudi živeti, združiti v eno samo četo; to četo hoče Orel izobraževati, v poštenem življenju utrjevati in po teh tisočih izbranih mladeničev, navdušenih za sveto stvar, hoče Orel utrjevati in ogrevati celo slovensko ljudstvo za vzore krščanskega mišljenja in življenja, da tako Kristus zavladava v vseh srcih po celi domovini. — Ali si moremo misliti lepše naloge, višjih ciljev, bolj vrednega dela za naše fante? Ali si moremo misliti bolj pametne, bolj plemenite uporabe mladih sil? Ne! Zakaj pomagati k temu, delati na to, da Kristus, naš Gospod in Kralj, zmaga povsod, da zakraljuje nad vsemi, to delo je pač neizmerno vzvišeno nad »delom«, ki ga je nekdanj opravljal fant

v prostem času, je neizmerno vzvišeno nad pretepanjem, ponočevanjem, popivanjem, plesanjem.

Fanta Orla, ki ima tako visok cilj pred očmi, čaka danes druga, lepša naloga. »Zlata knjiga«, njegov posebni katekizem, mu ukazuje gojiti najprej v sebi krščanske čednosti, vzgajati in biti v čednostnem življenju za zgled vsemu ljudstvu. Biti mora katoliški mož, in katoliško moštvo povsod razširjati in utrjevati je njegov vzvišen poklic. Kazati mora v dejanju, v vsem življenju ljubezen do Boga, do ljudstva in neomadeženega življenja. Da bi pa tudi to zamogel, mora najprej svoje dolžnosti kot kristijan vestno in natančno vršiti, potem pa kot Orel k društvenim shodom, k predavanjem, k telovadbi, k raznim skupnim prireditvam hoditi, mora druge fante in može za lepe, vzvišene naloge Orla pridobivati. Ob kratkem, Orel kot društvo ima namen in dela na to, da vse slabo, vse gnjilo zatre, vse dobro in zdravo v našem ljudstvu pa ohrani in krepi. Orel si pa prizadeva mesto tisočev ponočnjakov, pretepačev, pijancev in plesalcev dati domovini tisoče fantov in mož: bogoljubnih, odkritih, nesebičnih, požrtvovalnih, pravicoljubnih, skozinskož poštenih, zlatih značajev, krščanskih viteзов.

To je, dragi moji, namen, to so vzori, to je delo Orla. Daleč za nami je ona žalostna slika, ko se naša mladina še ni družila v tako vzvišene namene. Pa vendar — daleč pred vami je še cilj, ki ga hočete, dragi Orli, doseči! Čim bolj napredujete, tim več novega dela, novih potreb se vam odkrije. Toda — pravemu fantu je to le veselje, radost! Kakor ptica orel, čim višje se dvigne proti sinjemu nebu, tim bolj se ji širijo prsi, tim mogočnejše udarja s kreljuti — tako tudi slovenski mladenič Orel, čim več ima dela, čim več ga čaka boj, truda, tim bolj si želi še novih bremen, da pokaže svoje mladeniško navdušenje, da preizkusi v plemeniti tekmi svojo mlado moč.

Mnogo, mnogo dela Vas še čaka, dragi Orli! Mnogo bo še treba združevati, vaditi se, učiti se, premagovati se. Daleč je še cilj vaše poti, toda zavest, kako velik del utrudljive poti je že za vami, zavest, da vas naše ljudstvo ljubi, da vas ceni, da je vaše plemenito stremljenje Bogu samemu dopadljivo, ta zavest naj vam vliva v mlada srca vedno novega poguma in moči in veselja za delo in boj. Na vas gleda domovina, od vas pričakuje pomoči, na vas se zanašajo voditelji našega ljudstva. Pokažite v dejanju, pokažite z vašim vzornim življenjem, da se ne vara, kdor na vas zida upe srečnejše bodočnosti. Prestvarite najprej sebe po zlatih naukih »Zlate knjige«, potem pa kot vitezi, kot krščanski vitezi pojdite na delo: Z Bogom in Marijo za slovensko domovino.

KAJ SODI NAŠA MATI O NAŠI ORGANIZACIJI?

Veliko imamo kritikov mi, slovenski Orli. Vsak si šteje v dolžnost, da to in ono misel o našem delovanju izreče. Mnogim se zdi Orel prekatoliški, zato se ga boje; pa ne mislim liberalce, ampak naše ljudi. Hočejo Kristusa — jedro, a poti do njega, boja zanj, žrtev zanj se boje zaradi sveta. Po Ušeničnikovem mnenju bi imenoval te vrste ljudi, da jih prevladuje nekaj katoliški družinski liberalizem; torej deloma liberalna načela. Poznam nekatere družine, očete in matere. En dan jim je všeč, da je sin Orel, drugi dan ne. Godrnjajo, ako pride sin od telovadbe ob desetih, sin izstopi iz organizacije, povod so neposredno dali stariši sami. Sedaj prihaja domov ob 11. uri ali še več, sedaj je pa dobro, to mora biti, saj je fant, če se fant parkrat zavrti, zapleše, to ni ničesar hudega, saj smo mi ravno tako delali. Tudi proti dekletom so stariši večkrat liberalno katoliškega nazora.

Kaj pa prava katoliška mati, kako pa ona nas presoja? Če je naša organizacija vzgojna, ima pač prvo presojo o nji mati, ki nam deco vzgojuje. Ona bo vedela, li je Orel potreben ali ne. Pred časom pride k meni mati. Govorila sva o tem in onem; prideva tudi do naših fantov; pozna hiše, pozna nevarnosti, ki danes prete mlademu fantu takoj po šoli. »Dajte kaj storiti, da bi mlade fante skupaj držali, da bi se ne pokvarili pri slabih tovariših, kake igre ali kaj takega osnujete; če se bo to tako pustilo, ne vem kam pridemo. Poznam vašo orlovsko organizacijo, toda treba je še prej začeti, vsaj pri dvanajstem letu.« Malo je mater, ki bi tako spoznale vzgojno stran Orla. S to željo po naraščajski organizaciji mi je ta mati obenem povedala več o pravi poti Orla, kot dosedaj vsi drugi. Da, moramo priti do tega, da se preskrbi že šoloobveznim otrokom poleg šolske vzgoje — v pomoč starišem, kateri v sedanjih časih in razmerah nujno rabijo sovzgojo otrok potom naših krščanskih nepolitičnih organizacij! To želi naša mati!

BRATOM ORLOM

za prvo nedeljo septembra v Logu pri Vipavi.

1.
Kviško, bratje
tromba kliče
v Log k Devici,
src Kraljici.	4.
I tu, v Logu,
svetem kraju,
Orlov četa.
kliči vneta:
2.
Dunaj klanja
Nje se Snu
v prahu, Kralju,
src vladarju.	5.
»Jezus zmagaj,
Jezus vladaj,
v nas ostani,
Ti nas brani!«
3.
Njemu zemlja
vsa prisega
vero živo,
nezmotljivo.	6.
Ti pa, Mati,
Deva sveta,
klince sliši
in usliši!

br. Šmid.

Odseki.

Borovnica. (Poletno delo.) V vročih mesecih navadno resno delo v društvi in odsekih nekoliko počiva in člani se vozijo na različne veselice, katerih je letos v naši okolici zares rajše preveč nego premalo. Obisk telovadnice je nekoliko slabši, kar je razumljivo, vendar še vedno zadovoljivo. Vsled tega smo predavanja na večernih sestankih do jeseni prekinili in namesto njih prirejamo poletne zlete v okolico. Na ta način hočemo ljudi popolnoma seznaniti z orlovsko organizacijo. Vsako nedeljo popoldne se poda večja ali manjša četa Orlov iz Borovnice v kako bližnjo vas, da si poišče

ondi med fanti novih članov in med odraslimi novih prijateljev. Nekaterih zletov se je pa udeležil odsek polnoštevilno in v kroju; na njih smo priredili javno telovadbo (proste vaje in drog) in javen shod, da smo privabili večje število ljudstva. Tako 14. julija na Draščico. Tukaj nas je prisrčno pozdravil domačin A. Drašler, nakar je bil pod predsedstvom br. Starmana shod, na katerem smo člani sami nastopali. Br. J. Felban je govoril o telovadbi, br. Al. Mišič o izobrazbi, br. Fr. Košir o pravem delu za narod, br. J. Kos o Orlu in verskem življenju in br. Fr. Nastran o razmerju Orla do našega ljudstva. Pod vodstvom načelnika br. J. Mavca smo potem izvajali proste vaje, telovadba na drogu je morala pa odpasti vsled hudega dežja. — 15. avgusta smo šli v Preserje; pridružilo se nam je še nekaj bratov vrhniškega odseka. Na prostoru pred cerkvijo nas je pričakovalo mnogo domačega občinstva, ki je z zanimanjem sledilo govorom br. Mišiča in Nastrana, ter se ni moglo nagledati telovadbe, ki jo je vodil okrožni načelnik br. Jerina. Nov odsek v Preserju je bil uspeh tega dneva. — Prihodnjo nedeljo, dne 18. avgusta, se je pa dvignil naš Orel v visoko Rakitno. Gori smo se sešli z mladim preserskim odsekom, ki nam je prišel od druge strani nasproti. V šoli smo igrali burko »Ne kliči vraga!«, za tem delali proste vaje ter telovadili na drogu. Cela prireditev in ves naš nastop je bil Rakičanom zelo všeč, in ko smo se poslavljali od Rakitne, smo bili prepričani, da smo tudi v to gorsko vas zanesli zanimanje za Orla ter pridobili srca vseh prebivalcev.

Preserje. (Nov odsek.) Na Veliki Šmaren smo ustanovili pri nas telovadni odsek. Popoldne pred litanijami so prikorakali k nam borovniški Orli, kmalu za njim četa vrhniškega Orla z okrožnim predsednikom br. Hrenom ter okrožnim načelnikom br. Jerinom. Po litanijah se je vršil pod predsedstvom domačega g. kaplana zelo dobro obiskan javen ljudski shod, kjer sta govorila dva člana borovniškega odseka: br. Mišič je pokazal na razliko med katoliškimi in nasprotnimi organizacijami ter povabil stariše, naj brez skrbi zaupajo svoje otroke našim društvom; br. Nastran je pa pojasnil v kratkem razvoju Orla in njegov pomen za kmečke fante. Z ozirom na napovedan sokolski zlet v Preserje je razložil domačinom, kaj so Sokoli, ter nazadnje povabil mladeniče, naj še v Preserju Orla ustanove. Povabilo ni bilo zastoj. Takoj po lepi telovadbi, ki je shodu sledila, se je sešlo na županovem dvorišču z vrhniškimi in borovniškimi Orli lepo število kamniških in preserskih fanitov, ki so si izbrali sledeči odbor: Kovačič Janez, predsednik; Bačar Jakob, načelnik; Sever Ivan, tajnik; Možek Andrej, blagajnik. Prvi dan je pristopilo 12 članov, a se je v treh dneh njih število pomnožilo na 20. Tudi nekaj podpornih članov se je precej oglasilo, ki bodo pomagali mlademu odseku, da si bo napravil najpotrebnejše telovadno orodje: prva sta bila g. župnik M. Gerzin in g. župan J. Rogelj. Ker v Preserju še ni izobraževalnega društva, bo toliko časa, da se to ustanovi, preserski Orel odsek slov. kat. izobraževalnega društva v Borovnici.

•**Žiri.** Naš odsek že živi, ima pa hude boje z nasprotniki, ki so pri nas skrajno sirovi in nasilni. Čakajo nas zopet na cesti in nas po tolovajsko napadajo, kakor jim pač velevala njihova »napredna ideja«. Seveda nam ni za to veliko mar, največje liberalne junake bo že ohladilo sodišče, kakor jih je svoj čas že, ljudstvo pa je z nami, in to je glavna stvar! — Naš odsek ima 30 rednih članov. Vrhniške prireditve se nas je udeležilo z zastavo 15, logaške javne telovadbe 7. Veselici smo imeli dve. — Pred pol letom nas je zapustil brat A. Koprivnikar, ki je odšel v Istro. 9. t. m. nas je zapustil brat predsednik, kaplan gospod Janko Cegnar, ki je odšel v Ljubljano. Predsedoval je našemu odseku 11 pol leta. Veliko je storil za naš odsek, zato smo se zelo težko ločili od njega. Pri poslovilnem večeru nas je bila polna dvorana. Govorili so razni govorniki. Bog mu daj v novi službi obilo blagoslova.

Moravče. »Vse na svetu se spreminja — stalnega na svetu ni.« Te besede so se nam oglašale v duši, ko so se v nedeljo, 11. avgusta, poslovili naš ljubljenski kaplan gospod Ivan Lovšin. Kdor zna ceniti delovanje vnetega duhovnika in razume njegovo važno nalogo, dati mora častno priznanje odišlemu gospodu. Kdo je marljivo gojil in prilival šibkemu drevescu, da ga v njegovi nežni dobi ni zatrla liberalna suša? Gospod Ivan so bili, ki so slednje moči posvetili ljudski izobrazbi! Ko bi ne bilo te spretnosti, marsikaj bi se ne bilo storilo. Kdo je poklical v življenje našega Orla? Gospod Ivan so zbrali moravške fante ter nadevši jim orlovski znak jih vodili v cerkev k skupnemu češčenju Najsvetejšega. Tam so se oglašali spevi mladeniških grl in iz tabernakelja je vela moč navdušenja v fantovska srca. Kajne, bratje Orli, lepi so bili oni časi in nepozabni nam ostanejo? A vse na zemlji mine. Gospod Ivan je odložil vodstvo socialnega dela ter se s tem gorečnejšo vnemo lotil dela na cerkvenem polju. Kako bridko smo ga pogrešali! Zastonj smo čakali, da se zopet vrne, a ni se nam izpolnila želja. Svetogorska Marija ga je vzela k sebi na Sv. Goro, kjer ga čaka novo polje duhovnega pastirstva. Neštetokrat se bomo moravški Orli ozirali k njemu na široko znano romarsko goro; kajti:

Kar orel ponosni vrh sinjih višin
je svojemu rodu na skali,
to bili Vi sredi moravških dolin
Ste četi, ki ste jo odbrali.

Nebo naj povrne Vam trud in skrbi,
življenja Vam pot blagoslovi;
po trnjevi poti teh zemeljskih dni,
privedi Vas k sreči gotovi.

Nam v srcih pa Vaš bô nezabni spomin
zavednosti plamen prižigal,
za vero, napredek iz zemeljskih tmin,
k svetlobi nam srca bo dvigal.

Moravški Orel.

Kronberg na Goriškem. Dne 21. julija je priredilo goriško okrožje Orlov javno telovadbo v Kronbergu. Vreme je močno nagajalo, vendar v času telovadbe ni bilo dežja. Proste vaje je telovadilo 80 telovadcev. Pri moreški je nastopilo 36 Orlov. Približno toliko je telovadilo tudi na drogu in na bradlji. Pri vseh točkah je svirala vojaška godba iz Gorice, med drugim tudi pet orlovskih koračnic, katere je zložil g. Vinko Vodopivec. Vkljub silno slabemu vremenu je bila udeležba vseeno prilično obilna.

ORLI

priglašajte se v obilnem
številu za

evharistični shod
na Dunaju!

Ustanovljeno 1867. Manufakturna trgovina Ustanovljeno 1867.

Franc Regorschek-ov naslednik

AVGUST JAGODIČ

Ljubljana, Stritarjeva ulica šte. 3.

Zalagatelj za orlovskie telovadne srajce in predpisane žnore za kroje. Obenem priporoča trdka častiti duhovščini veliko zalogo sukna in pristnega platna za cerkvene oprave.